

# PREDGOVOR

Iako je tvrdnja da su „klimatske promjene jedna od najvećih, ako ne i najveća prijetnja s kojom se suočava suvremeno društvo” točna, čuje se toliko često da je njezin odjek u javnosti oslabio. U klimatskim se promjenama međutim ogleda mnogo toga. Klimatske promjene su prvi put pokazale da čovjek zaista ima planetaran utjecaj na okoliš. Istodobno, pokazale su da je interakcija globalnog i lokalnog neraskidiva, rasvijetlile su pitanje pravde u odnosu društvo-okoliš-društvo te postavile imperativ holističkog razmišljanja i korjenite društvene promjene. Nemoć sustava pred problemom klimatskih promjena ima korijene u istom tom sustavu, pa se nameće potreba sociološkog istraživanja procesa koji o(ne) mogući djelovanje. Odatle i motivacija za pisanje ove knjige: proizišla je iz potrebe razumijevanja odnosa društva i prirode te društvenih uzroka koji narušavaju taj temeljni uvjet opstanka.

Izlazak ove knjige koincidira s godinom koju su u Hrvatskoj i u Europi obilježili klimatski ekstremi. „Stogodišnje poplave”, kako ih nazivaju klimatolozi, proteklog su se ljeta zbog oborina koje su premašile rekorde otkad je njihova mjerenja ponavljale duž tokova većih europskih rijeka i zahvatile srednju, južnu i istočnu Europu. Osim velike štete koju su nanijele ekosustavima, štete koje su nanijele pogođenim zajednicama i gospodarstvima računaju se u stotinama ljudskih života, deseci tisuća ljudi ostali su bez domova i za saniranje štete bit će potrebno više milijardi eura. Pritom klimatske promjene rasvijetljavaju duboko ukorijenjene nejednakosti u društvu podsjećajući nas kako najugroženije društvene skupine, koje su ujedno najmanje pridonijele klimatskim promjenama, snose najteže posljedice. Uz to, spomenuti događaji nisu izoliran primjer, naime posljednjih godina sve češće smo svjedoci ekstremnih vremenskih prilika (koje su se i u Hrvatskoj posebice očitovale u obliku ekstremnih dugotrajnih suša i toplinskih valova) koje nas podsjećaju na činjenicu da klimatske promjene nisu problem neodređene budućnosti, već da su postale naša svakodnevnica i da ćemo pored potrebe ublažavanja klimatskih promjena morati voditi računa i o prilagodbi na klimatske promjene.

Neposredno nakon provedbe istraživanja prezentiranog u knjizi Hrvatska je postala punopravna članica Europske unije te tako preuzela glavne zakonske odrednice i na području zaštite klime i borbe protiv klimatskih promjena. Unatoč tome, proaktivna i sveobuhvatna klimatska politika još uvijek nije ostvarena i ostaje nisko na listi prioriteta naše Vlade.

Dok ovo pišem, u New Yorku je završio UN-ov godišnji summit o klimi. Nakon što je početkom ove 2014. objavljen peti klimatski izvještaj Međunarodnog panela o promjeni klime, koji ponovo potvrđuje s još većom sigurnošću da klimatske promjene uzrokuje čovjek i da je *business as usual* scenarij koji nas vodi u „propast”, svjetski vođe još jednom su se našli pred zadaćom da dogovore konkretne mjere za dostatno i pravedno smanjenje

emisija. Slaba politička volja pokazana je i na summitu u New Yorku, koji je rezultirao neambicioznim planom koji nije u skladu s ozbiljnošću problema klimatskih promjena. Predstavnici najrazvijenijih zemalja, koji imaju povijesnu odgovornost, dali su prazna obećanja u pogledu financijske potpore, bez konkretnih mjera, iznosa i rokova. Najveća klimatska mobilizacija u povijesti, koja je u New Yorku okupila gotovo 400.000 ljudi iz svih dijelova svijeta, uključujući okolišne organizacije, socijalne pokrete, pokrete urođeničkih naroda, sindikate, poljoprivrednike, feminističke organizacije i mnoge druge inicijative, jasno je pokazala da su klimatske promjene globalan problem koji se tiče svih nas.

Knjiga koju čitatelj ima pred sobom rezultat je višegodišnjeg bavljenja društvenim aspektima klimatskih promjena, odnosno mog sazrijevanja kao znanstvenice, od vremena provedenog u studentskoj klupi do obrane disertacije. Pritom je važnu ulogu odigrao tadašnji profesor, a kasnije šef i mentor dr. sc. Vladimir Lay. Osim pružanja logističke podrške za vrijeme doktorskog staža i izrade doktorata, Lay me naučio kako razmišljati sustavno, kako pomiriti aktivizam i profesionalizam, kao i o tajnoj vezi između „širine” i (dobrog) sociologa. Layu hvala na tome.

Ova je knjiga derivat doktorske teze, koja je rezultat direktnog dvogodišnjeg istraživanja i indirektnog šestogodišnjeg bavljenja temom klimatskih promjena za vrijeme postdiplomskog studija. I dok je na ovom mjestu običaj zahvaliti mentorima i kolegama na brušenju ideja i razvijanju istraživanja, ja sam zahvalna na iskustvu (profesionalnog) odrastanja kroz koje sam shvatila da najteže odluke uvijek donosiš sam.

Hvala svima koji su ovaj rad čitali i pomagali mi da on bude bolji. Hvala recenzentima, doc. dr. sc. Mariji Brajdić Vuković i akademiku Ivanu Cifriću, na trudu i konstruktivnim sugestijama.

Knjiga je također omogućena velikom podrškom i autonomijom u radu koju imam u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar.

Hvala sudionicima i sudionicama istraživanja na ukazanom povjerenju, pristupačnosti i iskrenosti pri provedbi istraživanja.

Hvala mojim roditeljima na strpljenju, svakodnevnoj podršci i ljubavi čak i kad sam bila „nemoguća”. Hvala i Marku na uvažavanju i na dvadesetčetverosatnoj raspoloživosti.

Hvala Ivanu na ljubavi i podršci. Hvala na snazi koju mi daješ, na beskrajnim razgovorima i na tome što me tjeraš da očekujem više.